

Stjernehimmelen mars – juni 2017

av Terje Bjerkgård

Generelt

Det er vårjevndøgn 20.mars kl. 11.29. Da står Sola loddrett over et punkt på ekvator, og fra dette punktet vil Sola være i senit ved middagstid. Jevndøgnene er de eneste døgnene i et år der dag og natt er så godt som like lange, derav navnet. Ved et jevndøgn står Sola i ett av to motsatte punkter på himmelkulen der himmelekvator (det vil si deklinasjon 0) og ekliptikken skjærer hverandre. Disse skjæringspunktene kalles jevndøgnspunktene: vårjevndøgnspunktet og høstjevndøgnspunktet.

Det er sommersolverv 21. juni kl. 06.24. Dette er tids-punktet når Jorda er i det punktet av sin bane rundt Sola hvor den nordlige halvkule heller mest inn mot Sola. Dagen dette inntreffer er derfor den med lengst daglengde for oss. I år står Sola opp kl. 03:03 og går ned først kl. 23:38 denne dagen. Ved Krepsens vende-krets når Sola opp til senit midt på dagen på tidspunktet ved sommersolverv. Denne linjen går over blant annet Mexico, Marokko, Egypt, India og sørligst i Kina.

Siste natt med astronomisk natt (sola mer enn 18 grader under horisonten) er 11. april, mens 27. april er siste natt med astronomisk tusmørke (sola mer enn 12 grader under horisonten). Etter det er det for lyst til å studere annet enn planetene.

Sommertiden begynner kl. 02 om morgenen 26. mars. Vi skal da stille klokka fram til kl.03.

Månefasene

Nymåne	Voksende ½ måne	Fullmåne	Avtagende ½ måne
28.mars	3.april	11.april	19.april
26.april	3.mai	10.mai	19.mai
25.mai	1.juni	9.juni	17.juni

Planetene

Merkur er synlig på kveldshimmelen fra ca. 20. mars. Den vil være lettest å se rundt månedsskiftet. Den 26. mars er Merkur bare 2 grader unna Uranus. Den når største østlige elongasjon den 1.april og kan sees til ca. 15. april. Den når største vestlige elongasjon 18. mai, men står da opp litt etter Sola og er således ikke synlig. I månedsskiftet juni-juli dukker igjen planeten opp på kveldshimmelen, men er 2-3 grader over horisonten i det Sola går ned. Det vil være en stor utfordring å se planeten!

Venus nådde største østlige vinkelavstand 12. januar. Etter dette har planeten nærmet seg Sola igjen og passerer Sola på Jordsiden (er i nedre konjunksjon) den 25. mars. Allerede i begynnelsen av april dukker planeten opp lavt på morgenhimmelen. Den vil da ha en svært smal sigdform i teleskopet. Den kan faktisk også observeres den 25. mars, fordi den passerer hele 8 grader nord for Sola, en sjelden begivenhet! Prøv dette da like før soloppgang for å unngå sollyset inn i teleskopet! Venus fortsetter å ligge lavt på morgenhimmelen og står mot midten av mai opp samtidig med Sola.

Mars holdt "selskap" med Venus i januar og februar. Utover i mars og april står planeten fremdeles relativt høyt på kveldshimmelen, men nærmer seg Sola mot slutten av april og forsvinner etter hvert i sollyset. Den er svært langt borte nå og planetskiven er bare 3-4 buesekunder i diameter, slik at ingen detaljer er synlige.

Jupiter er i opposisjon 7. april og er da synlig hele natten. Den står i stjernebildet Jomfruen (Virgo), omtrent 10 grader nord for blåhvite Spica. Planeten er synlig i hele perioden. Ved opposisjon er planetskiven 44.4" stor og lysstyrken er -2.5 mag. De fire store månene Io, Europa, Ganymedes og Callisto er greit synlig i en prismekikkert. Jupiters baneplan står gunstig til for å se månene passere foran Jupiterskiva og spesielt er skyggene fra dem på planetskiva greit å se i et litt større teleskop. Når dette

skjer kan du finne her: http://www.skyandtelescope.com/wp-content/observing-tools/jupiter_moons/jupiter.html

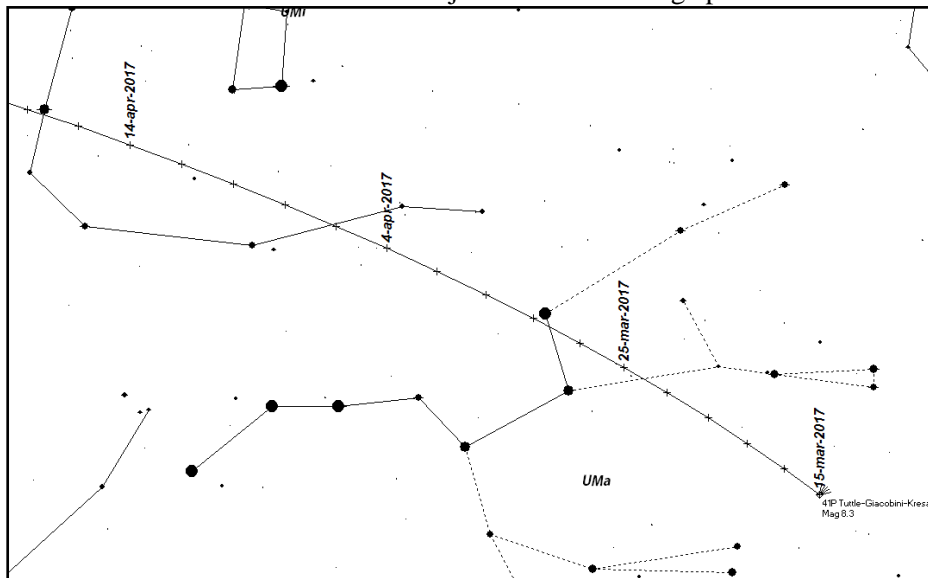
Med et litt større teleskop kan du også se etter den Røde Flekken. Når den kan sees finner du her (du må registrere deg: <http://www.skyandtelescope.com/observing/transit-times-of-jupiters-great-red-spot/1/?c=y>)
Det finnes også nyttige ”app’er” for disse til Iphone og Android.

Saturn står lavt, ca. 4-5 grader over horisonten tidlig på morgenen i april. For å se den kreves helt fri horisont. I praksis er den altså ikke synlig. De neste årene beveger den seg ennå lenger sørover på himmelen og blir ikke synlig for oss.

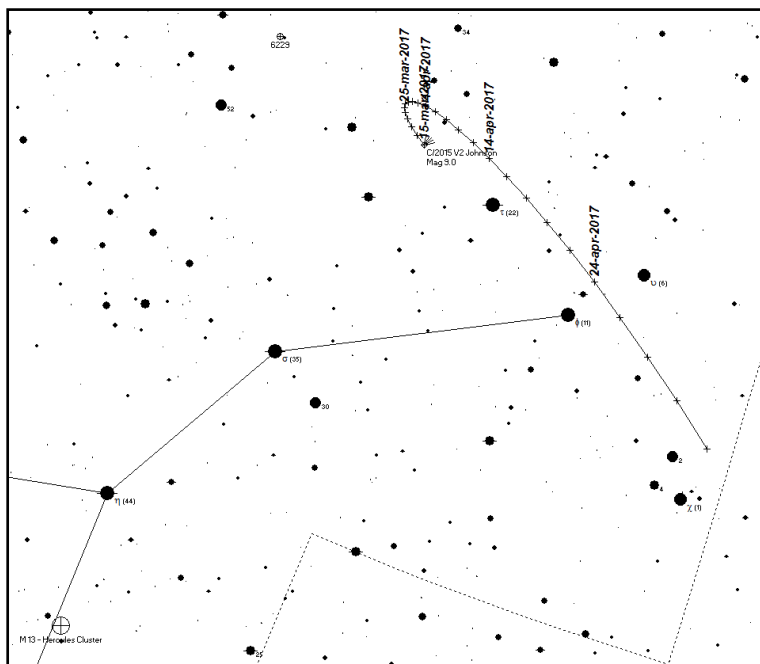
Uranus og **Neptun** er ikke synlige i denne perioden.

Kometer

To kometer vil stå fint til for observasjon utover i mars og april.

41P/Tuttle-Giacobini-Kresak kan nå 6. mag. før det blir for lyst i april. Den passerer raskt gjennom Ursa Major (Store Bjørn) og Draco (Dragen) i løpet av mars og april.

C/2015 V2 Johnson befinner seg i den nordlige delen av Herkules i perioden. Den kan nå 8. mag før himmelen blir for lys i april. Den kan nå 6.-7. mag i sommer men da er det for lyst her i Trøndelag.